



SALA 2

La vida comunitària

El Consell de l'aljama, l'òrgan de govern de la comunitat jueva, tenia plena autoritat sobre els seus membres. El dirigent promulgava les ordenacions que havien de ser ratificades pel monarca i s'encarregava de recaptar els impostos que la comunitat havia de satisfer directament a les arque reials, perquè el jueus que vivien en terres catalanes tenien la condició legal de *servi regis*, que els convertia en propietat del rei. Per regular la vida comunitària es proclamaven

ordenances internes, les *tacanot*, que es basaven en la llei jueva i que es pronunciaven públicament a la sinagoga. Hi havia institucions comunitàries destinades a la protecció i ajuda dels necessitats, com el *somrè holim*, d'ajuda als malalts, el *caparim*, d'enterrar difunts i l'*heqdés*, l'almoïna; aquestes institucions funcionaven amb donatius de particulars. El gironí Astruc Caravida, en el seu testament dictat el 1345, va deixar una quantitat important de diners per fundar "l'almoïna de jueus pobres del call de Girona".

El cicle de la vida

La primera setmana de vida de l'infant era considerada perillosa, perquè la societat jueva, com tota la societat medieval, era supersticiosa i temia la influència dels mals esperits. Per allunyar-los, s'utilitzaven amulets. En el cas de que l'infant



1 Dones jueves amb instruments de música *Golden Hagadà*, fol. 15r (s. XIV); *British Library, Londres*

fos un nen, al vuitè dia era circumcidat. La cerimònia la feia el *mohel*, el circumcidador, a la sinagoga, emprant un ganivet ritual, com el que es pot veure a la vitrina; el padrí, *sandaq*, aguantava l'infant sobre els seus genolls, en un coixí especial. En aquesta cerimònia el nen rebia el nom. A les nenes se'ls posava nom el dissabte següent del part. Els noms més comuns dels jueus de Girona eren, entre els homes: Astruc, Bellshom, Benet, Bonastruc, Bonet, Bonhome, Bondia, Bonjuà, Bonsenyor, Bonhom, Caravida, Perfet, Vidal, i entre les dones: Amorettes, Astruga, Bonadona, Bonafilla, Bonastruga, Clara, Dolça, Ester, Estelina, Floreta, Goig, Mairona, Perla, Preciosa i Regina. **1**

Quaranta dies després del part, la nova mare s'havia de purificar al micvé. Aquest era un moment important en el cicle vital femení, com també ho eren els banys de purificació després de cada menstruació i el matí abans del casament. Els banys rituals havien de tenir unes mides i unes estructures concretes, estar alimentats per aigua corrent, i omplerts en una quantitat específica. El micvé no sempre era un edifici autònom. A vegades, degut a les condicions urbanístiques dels calls i a les dificultats d'espai habitable, podia usar-se com a micvé una habitació dins dels banys públics de la ciutat, que l'al-



2 Escena d'ús ritual d'un micvé *Hagadà hispànica, fol. 90r (s. XIV); British Library, Londres*

jama llogava al propietari cristià; així va ser als. XIII a València i a Girona. A la nostra ciutat, a mitjan segle XIV el micvé ja formava part de la sinagoga, i era propietat de l'aljama. **2**

Els jueus havien de complir amb la prescripció de créixer i multiplicar-se. Per això, l'esdeveniment més important en la vida, era el

matrimoni. En el compromís, *erussín*, i en presència de les dues famílies, el futur espòs posava l'anell al dit de la núvia i pronunciava les paraules rituals: “amb aquest anell m’ets consagrada com a esposa, segons la Llei de Moisès” **3**. Després es signava el contracte matrimonial o *quetubà*. Els jueus catalans firmaven també un document anomenat *xetar aharaiuç*, pel qual el marit es comprometia a retornar el dot a la família de la núvia si aquesta moria sense haver tingut fills. En la cerimònia, que es feia sota un pali que rebia el nom

de *huppà*, el rabí pronunciava set benediccions rituals i trencava una branca o una copa de vidre, en un gest que servia per recordar la destrucció del Temple i per simbolitzar la fragilitat de la felicitat humana.



3 Compromís matrimonial i lliurament de l'anell *Manuscrit Hebreu, fol. 275r (s. XV); Biblioteca Palatina, Parma*

Els mesos de l'any jueu

TIXRÍ (setembre-octubre)

MARHEIXVAN (octubre-novembre)

QUISLEU (novembre-desembre)

TEVET (desembre-gener)

XEVAT (gener-febren)

ADAR (març; aquest mes és doble en els anys dits embolismals)

NISSAN (març-abril)

IAR (abril-maig)

SIVAN (juny)

TAMMUZ (juliol)

AV (juliol-agost)

ELUL (agost-setembre)

Festivitats al llarg de l'any

ROIX ha-XANÀ: *Any Nou (1 i 2 de Tixri)*

IOM KIPPUR: *Dia del Perdó*, congraciació amb Déu i el proïsme (10 de Tixri)

HANUKKÀ: *Festa de la Llum*, a l'entorn del solstici d'hivern (25 de Quisleu) **4**



4 Escena de Purim *Hagadà Italiana, fol. 19 (s. XIV); British Library, Londres*

PURIM: *Festa de la reina Ester*, celebra l'alliberament dels jueus de Pèrsia (14 d'Adar)

PÉSSAH: *Pasqua*, commemora l'Èxode i l'arribada a la Terra Promesa (15 de Nissan)

XAVUOT: *Pentecosta*, festa de les Setmanes, celebra les ofrenes dels primers fruits al Temple (6 de Sivan)

TIXA ve- AV: jornada de dol en record de les destruccions del Temple (9 d'Av)

SUKKOT: *Cabanelles*, record del temps de l'Èxode al desert (15 de Tixri)

SIMHAT TORÀ: *Alegria de la Torà* (23 de Tixri)